

TWEE BRUGSE SCHEPEN AANGESLAGEN
IN DE ANTILLEN
1827-1829

In een bundel voortkomende van het Provinciaal Bestuur van West-Vlaanderen, bevinden zich enkele stukken over handelszaken van twee Bruggelingen in de Antillen gedurende de jaren 1827-1829. Deze stukken dagtekenen van 1840-1842, en behelzen een vraag om schadevergoeding gericht tot de Nederlandse regering wegens het onwettig vasthouden van een schip te Curaçao en de verkoop van een kapersschip in dezelfde haven. De vraag ging uit van de Bruggeling Charles De Witte, die toen te Laken woonde, en die ook handelde uit naam van zijn schoonzuster, de weduwe Louis De Witte te Brugge.

Volgens het „Mémoire à l'appui des réclamations contre les persécutions exercées par les autorités hollandaises de l'île de Curaçao envers deux navires appartenant à des citoyens belges pendant les années 1827 jusqu'en 1829”, verbleven de gebroeders Charles en Louis De Witte (deze laatste overleed in 1830), te Matanzas, op het eiland Cuba toen nog tot de Spaanse bezittingen behorend, en waar zij sedert 1822 een handelsnederzetting uitbaatten. In 1826 kwamen beide naar Europa aan boord van een schooner „Fingal”, die ze te Havanna hadden aangekocht. Zij vaarden naar Oostende met een lading koffie. Later zouden zij met een nieuwe lading koopwaren naar de Antillen terugkeren, maar eerst wilden zij Nederlandse zeebrieven bekomen voor hun schip, dat vaarde onder de vlag van de Verenigde Staten.

Ondertussen onderging het schip te Brugge, waar het enkele maanden verbleef, grote herstellingen (1). De eigenaars ontvingen de gewenste zeebrieven niet, omdat het schip in een vreemd land was gebouwd. Daarop vertrokken beide broeders met hun schip op 23 augustus

(1) De „Gazette van Brugge” van 28 augustus 1826, blz. 3, meldt: „Oostende, 27 Augustus. Den 27, binnen gekomen de amerikaensche goelette Fingal, kapitein Wood, van Matancas, met koffy, aen de weduwe Hofland. 100 tonnen'. In dezelfde „Gazette” van 11 september 1826, blz. 4 staat te lezen. „Brugge, 11 september. Den 8 binnengekomen de americaensche schooner Fingal, kap. John Wood, leegscheeps van Oostende, aen J. Du Jardin, 106 tonnen”.

1827 uit Brugge. Zij hoopten Nederlandse koloniale zeebrieven te bekomen op het eiland Curaçao, omdat een besluit van Koning Willem deze stad tot vrije haven had verklaard (2).

Na zes weken overvaart kwamen zij in november 1827 toe op het eiland Curaçao. Daar wendden zij zich tot de gouverneur van het eiland om Nederlandse zeebrieven te bekomen en legden er hun eigendomtitels neer. Enkele dagen daarna liet hun de procureur-fiscaal van het eiland weten dat hun schip zou aangeslagen worden omdat hun zeebrieven niet in orde waren. Het was immers niet geoorloofd de vlag van de Verenigde Staten te voeren, wanneer de eigenaars geen staatsburgers van dit land waren. Na een jaar werd het schip krachtens een vonnis vrij gegeven. Die procedure had veel onkosten veroorzaakt : de proceskosten waren zwaar, de acht leden van de bemanning hadden moeten betaald worden terwijl het schip zelf, dat een jaar aan de keten had gelegen, bij gemis aan onderhoud veel van zijn waarde had verloren. Van de som van 50.000 fr. voortkomende van de verkoop van de lading, bleef er hun bijna niets meer over. Volgens het vonnis werden de gebroeders De Witte ontslagen van de betaling van de proceskosten, maar zij hadden geen recht op schadevergoeding. Daar hun geldmiddelen uitgeput waren, vertrok Louis met het schip naar de haven van Guaria in Colombië, waar het tegen een lage prijs verkocht werd. Louis vertrok daarna naar Matanzas, terwijl zijn broeder te Curaçao bleef, in afwachting dat zijn broeder hem geld zou zenden.

Gedurende het verblijf van Charles De Witte te Curaçao kwam aldaar een kaperschip uit Buenos Ayres, genaamd Bolivar, in de vrije haven van Curaçao, met de

(2) „Gazette van Brugge”, 27 augustus 1827, blz. 3, : „Den 23, is uyt den Kom dezer stad gevaeren de americaensche schooner Fingal, kap. Despan, naer Matané, met steenkolen en zovors, aen de gebroeders De Witte, 44 tonnen.” en zelfde „Gazette” van 7 september 1827 : „Oostende 6 september. De 4 uytgevaeren de amerikaensche schooner Fingal, kap. Despan, naer Matanzas, met verscheyde goederen, aen de weduwe Hofland, 100 tonnen.” Het schip stond waarschijnlijk op naam van de weduwe Hofland, die van Amerikaanse nationaliteit was, aangezien de gebroeders De Witte, als Nederlanders, hun schip niet onder Amerikaanse vlag mochten laten varen.

gekaapte Spaanse brick Coradino, waarvan de eigenaars te Havanna woonden. Het kaperschip zou vier tot vijf maanden te Curaçao blijven. Charles schreef naar zijn broeder Louis te Matanzas om geld ten einde het gekaapte aan te kopen, en een overeenkomst te treffen met zijn wettige eigenaar te Havanna. De eigenaars stemden toe in de verkoop, en Charles kocht het schip af van de kaperkapitein.

Tegen deze laatste kwamen echter talrijke klachten toe wegens zeeroverij, onder meer van kapiteinen van Engelse en Franse oorlogschepen. Spanje, waarvan de Coradino de vlag voerde, was niet in oorlog met Brazilië. De bemanning van het kaperschip werd aangehouden. Het schip Coradino werd verkocht ten voordele van zijn oorspronkelijke eigenaars. De overheden te Curaçao weigerden het eigendomsrecht van de gebroeders De Witte te herkennen, maar hielden de eigendomstitels in. Charles De Witte ontving de raad zich tot de minister van Koloniën te, s-Gravenhage te wenden, die alleen bevoegd was om over het eigendomsrecht van het schip te beslissen. De Coradino werd verkocht aan personen van Curaçao, die het onder Nederlandse vlag naar Havanna stuurden, waar het later opnieuw werd verkocht. De vorige eigenaars van het schip, die te Havanna woonden, weigerden tussen te komen ten voordele van Louis De Witte.

Wanneer Charles De Witte op het punt stond in 1829 naar Matanzas terug te keren, ontving hij het nieuws dat zijn vader gestorven was. Hij vertrok terstond en belastte zijn broeder hun zaak te Matanzas te verkopen en naar België terug te keren. Begin 1830 waren beide in Europa terug, waar zij een klacht indienden bij de Nederlandse regering, die beloofde de zaak te onderzoeken. Ondertussen brak de Belgische Omwenteling uit, maar enkele maanden daarna ontvingen de gebroeders De Witte, over Aken, het antwoord van de Nederlandse minister van Marine en Koloniën, die hun klacht ongegrond verklaarde.

Volgens de gebroeders De Witte was deze afwijzing een gevolg van de revolutie, daar het geld voortkomende van de verkoop van het schip te Curaçao aan de wettige eigenaars moest teruggegeven worden, en niet behoorde aan de Nederlandse regering. Voor verdere klachten om schadevergoeding van wege de Nederlandse regering

moest afgewacht worden tot de vrede tussen België en Nederland hersteld was, waarop de nieuwe Belgische regering officieel stappen zou kunnen aanwenden te 's-Gravenhage.

In 1840 achtte Charles De Witte het ogenblik daartoe gunstig. Zijn eis om schadevergoeding steunde op het onwettig vasthouden van de schooner Fingal van 106 ton, gedurende één jaar, zodat hij en zijn broeder één vol jaar acht leden van de bemanning hadden moeten onderhouden en betalen, terwijl het schip, bij gemis aan onderhoud, een deel van zijn waarde verloren had, en zij zelf in de onmogelijkheid geweest waren om een tiental reizen te ondernemen in de havens van de Antillen; de schade werd berekend, wegens :

onderhoud en loon van de bemanning .	10.000
verlies aan waarde van het schip . . .	20.000
schade en intresten	50.000

80.000

Bovendien werd vergoeding geëist voor de schade ontstaan door de verkoop van de nieuw gebouwde brick Coradino van 220 ton :

zijnde de waarde van het schip . . .	100.000
schade en interest voor de winst die het schip zou opgebracht hebben, aan drie reizen per jaar, in twaalf jaren, slechts gerekend op voet van één retourvracht	432.000

532.000

In het geheel : 612.000 fr.

Deze klacht, met de erbijgevoegde memorie, werd door de gouverneur van West-Vlaanderen aan de minister van Buitenlandse Zaken te Brussel overgemaakt, die ze op 4 augustus 1839 aan de minister van Financiën zond, ten einde ze voor te leggen aan de Nederlands-Belgische Commissie van Likwidatie te Utrecht.

Op 22 september 1840 vroeg Charles De Witte aan de gouverneur hoe het met zijn zaak stond. Deze antwoordde dat alles was voorgelegd aan de Nederlandse regering, maar dat hij persoonlijk het bedrag van de gevraagde schadevergoeding te hoog vond.

De 28e februari 1842 kon de gouverneur het antwoord van de Nederlandse regering overmaken gedagtekend

van 8 februari 1842. De schooner Fingal hadden de Nederlandse overheden op Curaçao aangeslagen omdat uit de scheepspapieren bleek, dat het schip gediend had voor slavenhandel. Bij gemis aan voldoende bewijzen werd het schip vrijgelaten, maar de rechterlijke overheden van Curaçao verdachtten de gebroeders De Witte van „pratiques illicites” (slavenhandel). Daar het hier ging om een rechterlijk vonnis, moest de heer De Witte zich tot de rechtbanken wenden, indien hij dacht dat hem onrecht was aangedaan. De administratieve overheden konden daarin niet tussenkomen.

Wat de brick Coradino betreft, die in oktober 1828 binnen de haven van Curaçao was gebracht, deze werd publiek verkocht, „ad opus habentium” aan een Nederlander, en later te Havanna verkocht aan een zekere Roig, de vroegere eigenaar van het schip, die verklaarde het vroeger aan de heren De Witte afgestaan te hebben, op voorwaarde dat zij het schip terug naar Havanna zouden brengen in handen van de eigenaar, tegen een vastgestelde vergoeding. Deze overeenkomst was vervallen omdat de heren De Witte het schip niet hadden teruggebracht. De heer Roig eiste later de verkoopsom op te Curaçao, maar het bleek dat niet hij maar een zekere Francisco Sans vroeger eigenaar van het schip geweest was. De heer De Witte kon dus geen schadevergoeding eisen.

Op 7 maart 1842 zond Charles De Witte aan de gouverneur, ten behoeve van de minister van Buitenlandse Zaken, zijn „Observations sur le contenu de la dépêche de Mr. le Baron de Kattendyke, au chargé d'affaires de Belgique, au sujet de ma réclamation du chef de deux navires, le Coradino et le Fingal, tous deux, l'un vendu et l'autre détenu illégalement par les autorités de l'île de Curaçao”. Hij vroeg dat de Belgische consul te Havanna hem afschriften zou bezorgen van de verkoopakte van de Coradini, in april 1829 opgemaakt door een niet nader bepaalde notaris te Havanna. Hij tekende ook protest aan tegen de bewering dat hij en zijn broeder de schooner Fingal zouden gebruikt hebben voor de slavenhandel. Het schip had de reis Oostende-Curaçao in twee maanden afgelegd, en onderweg slechts Saint-Pierre de la Martinique aangedaan, alsook de kust van Colombia, op 10 mijlen van Curaçao, waar het door een storm

was heengevoerd. Er was niet het minste bewijs dat het schip sedert het in zijn bezit was gekomen te Havanna, voor slavenhandel was gebruikt geweest.

Hoe het verder met deze verwarde zaak afgelopen is, weten wij niet, maar de heer Charles De Witte had een speciale voorliefde voor de handel met de koloniën. In juni 1842 vroeg hij aan de minister van Buitenlandse Zaken een toelage om „ un voyage d'exploration commerciale ” te ondernemen „ dans les îles de l'Océanie et de former un établissement dans la Nouvelle-Zélande ”. Hij vroeg ook om als Belgische consul benoemd te worden in Nieuw-Zeeland.

Op 4 juli 1842 liet de minister weten dat hij over geen geldmiddelen beschikte om een Belgisch consulaat in Nieuw-Zeeland op te richten. Er waren andere consulaire posten die eerst nog moesten ingericht worden. Hij kon ook geen toelage verlenen voor een studiereis. Ch. De Witte had daarenboven een bemanning gevraagd van de Belgische staatsmarine voor het schip waarmee hij zijn reis zou ondernemen. Dit werd soms in die tijd toegestaan, maar hier natuurlijk geweigerd.

Daarmede sluit het dossier De Witte (3).

J. DE SMET

VAN EEN KAPITTEL DAT OPGERICHT WERD... EN NOOIT BESTOND

Met deze woorden besluit Z. E. Heer M. English zijn betoog over het Aardenburgs kapittel in het voorgaande deel van deze „ Handelingen ” (dl. XCVIII), blz. 87-92.

Inderdaad, een kapittel dat eenmaal opgericht, nooit meer van zich doet horen, is een zeldzaam verschijnsel. Maar is dit wel zo ?

Het Aardenburgs kapittel werd opgericht op voordracht van Joannes van Wasonia, bisschop van Doornik, en de abt van Sint Baafs te Gent. De feiten liggen vast en er valt niet aan te tornen. Dat de oprichting van dit kapittel een voor die tijd politieke betekenis had, is zeer terecht opgemerkt. Na nog enkele opmerkingen geeft de schrijver tenslotte de tekst van een brief van

(3) Rijksarchief te Brugge. Provinciaal Archief. Derde Afdeling, n° 3194.